De Digitale Snelweg

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 93

Peter Meijer

Grote Bonte Specht

Op YouTube.com is op een filmpje te zien hoe een Grote Bonte Specht huishoudt bij en in het nest van een Huiszwaluw. Dirk Prop schreef naar aanleiding hiervan: 'De specht doet dit waarschijnlijk om de eieren of jongen op te eten, maar dit is niet waargenomen'.

Foto: Bart Beekers

Grote Bonte Specht en huiszwaluwnesten

Over het bericht over een Grote Bonte Specht die nesten van andere Huiszwaluwen sloopt is al eens wat geschreven in dit tijdschrift. Zie:*het Vogeljaar* 60(3):143. Het filmpje daarvan dat op YouTube staat is te vinden met behulp van de QR-code.

De maker van de film – Bart Beekers, uit Gelderland – zag hoe de kolonie van tientallen Huiszwaluwen onder de nok van zijn huis om zeep werd geholpen en vroeg zich af of er iets tegen te doen zou zijn. Volgens Dirk niet, maar het gedrag van deze specht is interessant genoeg om te willen weten of dit gedrag ook op andere plaatsen is waargenomen. In *het Vogeljaar* 58 (4):147-149 staat een artikel geschreven door Mirjam Wiskerke-Zijdewind. Zij verhaalt van een Grote Bonte Specht die eieren uit nesten van Boerenzwaluwen haalt. Op een discussiewebsite (zoek op internet naar: *nl.vogels.vogelaar*) staat het relaas van Jan Meijerink over dit onderwerp: 'De Grote Bonte Specht vernielt in onze tuin alle nestkasten. Ze beginnen het vlieggat te vergroten en als dat door een zinken plaatje niet mogelijk is, hakken ze gewoon een gat in de zijkant. Daarna worden de bodem en de zijwanden van de kast aangepakt. Van een vier centimeter dikke bodem blijven in het midden maar enkele millimeters over. De zijwanden worden zo dun dat de spijkers van de bodem geen houvast meer hebben en de gehele bodem eruit valt. Daardoor is een nest van de Bonte Vliegenvanger met zes eieren verloren gegaan. Als de spechten het bij één kast zouden laten was het prima, maar ze bewerken alle kasten op die manier. Wie weet er een

In een tuin te Rijssen worden alle nestkasten vernield door een specht. Niet alleen de openingen worden vergroot, maar ook de ruimte in de kasten. Van deze nestkast viel de bodem er geheel af, waardoor het legsel verloren ging.
Foto: J.A. Meijerink.

oplossing? Misschien kasten van metaal of beton? Kunststof is lang niet sterk genoeg'. Zie een foto op: *http://www.mijnalbum.nl/GroteFoto-K8GJPXKF.jpg*.'
Tim van Nus reageert: 'Overstappen op houtbetonkasten is misschien een mogelijkheid om die spechten buiten te houden. Ze moeten daar toch een nieuwe kast hebben, maar ik heb geen ervaring met dit materiaal'. Tim wil dit materiaal een keer gaan toepassen. Hij schrijft: 'Zeker nu dit jaar een deel van mijn kasten in Zwolle is vernield. Het gaat vooral om de oudere spreeuwenkasten, waarvan (delen van) het dak of de voorkant zijn afgetrokken. Eerst vermoedde ik dat onze eekhoorn hier iets mee te maken had, maar ik vond dat er nogal grof geweld was gebruikt. Ook merkte ik op dat er op het dak wat pannen opgewipt waren ter hoogte van een spreeuwennest. Van de ingang van een steenuilenkast in een kippenhok had ik de invliegopening met een plankje iets verkleind. Stelselmatig verdwenen de Spreeuwen en ik vond alleen nog afgebeten veren. Op dit plankje zijn nu veel krab- en knaagsporen zichtbaar die mij doen vermoeden dat hier een Steenmarter heel actief was. Overigens lijkt de eekhoorn op dit moment veel interesse te hebben in het broedsel van een Bonte Vliegenvanger met grote jongen hier pal voor het raam. Zolang ik hier blijf zitten durft het dier niet naar de kast te klimmen en zit hij bij de buren sparrekegels te knagen. Spechten hebben we wel, maar die komen hier zelden aan de beurt bij de kasten'.

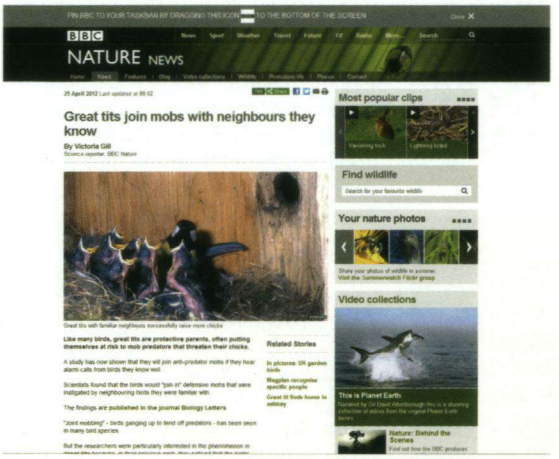

Alarmeren van broedende mezen in de buurt van een mezennest helpt bij bescherming tegen predatie.

Samen sta je sterk

In een website van de BBC (*http://www.bbc.co.uk/nature/17791276*) wordt aandacht besteed aan een studie waaruit blijkt dat Koolmezen bij een alarm van hun broedende buren, die zij goed kennen, direct de buren steunen op het moment dat zij door een predator bedreigd worden. Dus niet eerst vragen, maar helpen bij het aanvallen, vooral waar het gaat om de bescherming van hun nestjongen. Het is bekend dat predatoren verjaagd worden door verscheidene soorten vogels. De onderzoekers waren vooral geïnteresseerd geraakt door Koolmezen, doordat zij ontdekten dat deze soort vooral in actie kwam als de buren alarmeerden. Ada Grabowska-Zhang van de Universiteit van Oxford had de leiding van deze studie. Zij legt uit dat Koolmezen die enkele jaren een nestkast bezetten met dezelfde buren, meer jongen groot brachten dan andere soortgenoten. Als bijvoorbeeld een Grote Bonte Specht het waagt zijn kop in een nestholte waar Koolmezen broeden te steken, dan gaan de buren met elkaar tekeer om de onverlaat te verjagen.

Postduiven en hun kompas

Op een webpagina die te vinden is via *http://www.nature.com/nature/journal/v484/n7394/full/nature11046.html* wordt informatie gegeven over het navigeren van postduiven. In hun snavel zitten cellen die gevoelig zijn voor het magnetische veld en daar maken zij gebruik van om de vliegrichting te bepalen. Voor de uitleg hoe dit komt en hoe het werkt, is enige kennis van de werking van zenuwen en van magnetisme handig. Mijn kennis in deze schiet tekort om op een begrijpelijke manier dit onderwerp te behandelen. Toch leek mij de link van belang.

Gezenderde Koekoeken

Vijf koekoekmannetjes werden in mei 2011 door onderzoekers van de British Trust for Ornithology (BTO) in Norfolk (Groot-Brittannië) van zenders voorzien. Na hun

De laatste jaren wordt steeds meer informatie verkregen over de vliegbewegingen van vogels door middel van bakens die het mogelijk maken de beesten te volgen. Britse onderzoekers hebben nu ook bij Koekoeken zulk onderzoek uitgevoerd.

vrijlating vlogen ze via Italië naar Zuid-Frankrijk. Daar bleven zij twee maanden. Daarna vlogen ze naar de wouden van Centraal-Afrika, waar ze wisten te overleven. Tijdens de terugtrek stierven drie van deze vogels. Mogelijk ligt hier ook de oorzaak van de sterke achteruitgang van de Koekoek in Groot-Brittannië in de afgelopen twintig jaar. Twee exemplaren kwamen in mei 2012 weer aan in het Verenigd Koninkrijk, na een tocht van 15.000 km. Eén van de vogels – Lyster genaamd – werd op 15 km van de plaats waar hij was gezenderd, teruggevonden. Zie: *http://www.bbc.co.uk/nature/17936349.*

Open kauwennesten

Tim van Nus schrijft in een e-mail, naar aanleiding van het artikel 'Opmerkelijke nestplaats en gedrag van Kauwen' in Limosa 84(4). Hij wil graag meer te weten te komen over het fenomeen 'open kauwennesten'. Met een 'open kauwennest' bedoelt hij een nest van Kauwen dat zich niet in een duidelijke nestholte in een boom, bouwwerk of in de grond (konijnenhol) bevindt. Denk hierbij aan 'vrije' kauwennesten in bomen (soms in roekenkolonies) en struiken, of onder overkappingen van gebouwen en onder bruggen. Andere vormen zijn ook mogelijk, zoals bijvoorbeeld bij het nestelen op een onafgesloten zolder, vaak gekenmerkt door een enorme hoeveelheid nestmateriaal, waarbij de begrenzingen van een nestholte ontbreken. Omdat deze vorm van nestbouw in ons land slechts incidenteel beschreven lijkt te zijn, maar toch door een aantal vogelaars wordt opgemerkt, vraagt Tim hem te informeren over ervaringen van lezers met open kauwennesten. Kent u één of meer open kauwennesten in uw omgeving of herinnert u zich deze, dan zou Tim het op prijs stellen als u hiervan een beschrijving zou willen opstellen en mij deze zou willen terugsturen. Ook verneemt hij graag van het verschijnen van gevallen van open kauwennesten in literatuur, media of andere bronnen voor zover deze bij u bekend zijn. Reacties kunt u sturen per e-mail naar: tmcvannus@hotmail.com.

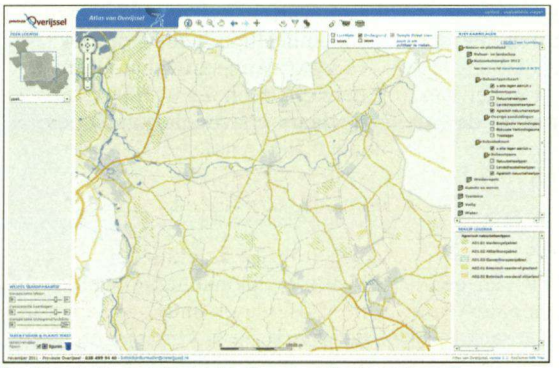

De Provincie Overijssel heeft een website met veel geograifische informatie over weidevogels opgezet.

Weidevogels in Overijssel

De provincie Overijssel heeft al haar weidevogelgegevens op internet geplaatst. Ze zijn te vinden op *http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel.* De website geeft informatie over de ligging van de proefvakken van het provinciale weidevogelmeetnet. Bij het inzoomen op een meetnetlocatie wordt een grafiek getoond met de trend van de weidevogels op de desbetreffende plaats gedurende de afgelopen achttien jaar. De website geeft ook alle in de periode 1982-2010 gekarteerde weidevogelgebieden met gedetailleerde verspreidings-

gegevens van de primaire weidevogels. Hierbij zijn drie perioden onderscheiden, omdat veel gebieden sinds 1982 drie keer in kaart zijn gebracht. Bij elk territorium worden soort en jaar van kartering opgegeven. Aparte lagen geven een overzicht van de onderzochte gebieden in deze drie perioden. De website geeft ook aan waar, in het kader van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapbeheer (SNL), boeren beheerovereenkomsten kunnen afsluiten vanwege weidevogels. Op een andere provinciale website (*http://www.overijssel.nl/thema's/soortbescherming/weidevogels*) zijn rapportages over weidevogels te vinden. Meer informatie is te verkrijgen bij: P.Bremer@overijssel.nl.

Het vogelconcert van Melchior d'Hondecoeter. (bron: internet).

Voedselgebrek bij zeevogels

Norman Deans van Swelm meldt op 22 juni 2012 dat het quotum Zandspiering van 334.000 ton is gedaald naar 23.000 ton voor de Deense vismeelindustrie. Voor veel zeevogelkolonies is dit te laat, want Grote Stern- en Kleine Mantelmeeuwkolonies in het Kattegat hebben dit voorjaar nauwelijks jongen als gevolg van voedselgebrek. Eerder stortten zeevogelkolonies langs de Schotse en Noorse kust in als gevolg van het wegvangen van hun belangrijkste voedselbron: Hij wijst op de link: *http://nordjyske.dk/nyheder/tobisfiskeri-paa-katastrofekurs/d45216b9-0ee1-4f5b-b8d1-3cbb6934020b/4/1513*.

Melchior d'Hondecoeter

In kasteel Sypesteyn in Loosdrecht is dit jaar een tentoonstelling over de schilder Melchior de Hondecoeter of d'Hondecoeter. Hij werd geboren in 1636 in Utrecht en specialiseerde zich in afbeeldingen van vogels. Zijn werken tonen vooral pluimvee en exotische vogels uit verschillende werelddelen. Melchior was de zoon van kunstschilder Gijsbert d'Hondecoeter (Utrecht, 1604-'53), kleinzoon van Gillis Claesz. de Hondecoeter (Mechelen, 1575-Amsterdam, 1638) en neef van Jan Baptist Weenix (Amsterdam, 1621 - Haarzuilens, 1663). Melchiors taferelen zijn aanvankelijk vrij eenvoudig, maar vanaf 1670 krijgt de entourage meer aandacht, met name de omringende architectuur en de parkaanleg. Hij schilderde behalve kleine kabinetstukjes ook grote wanddecoraties, onder meer voor stadhouder Willem III. Klaas Eigenhuis meldt de link waarop het schilderij 'Vogelconcert met een uil als dirigent' te zien is: *http://theartserver.org/persberichten/2012/06/14/sypesteyn-focust-op-xviie-eeuwse-schilder-melchior-dhondecoeter/*. Gemakkelijker dan overnemen is de link via mijn website op te zoeken. Zie: *http://www.petercmeijer.nl/digitalesnelweg*.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren, dan kunt u mij bellen of schrijven. Mijn website vindt u op: *http://www.petercmeijer.nl*. Hier vindt u een link naar *het Vogeljaar* en de genoemde links uit de rubriek 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg'. Ook de websites van vogelaars en vogelorganisaties kunt u hier vinden.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer, (0227) 50 35 59, e-mail: digitalesnelweg@petercmeijer.nl.